

Lithuanian A: literature – Higher level – Paper 1
Lituanien A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Lituano A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Friday 8 May 2015 (afternoon)
Vendredi 8 mai 2015 (après-midi)
Viernes 8 de mayo de 2015 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Išanalizuokite **vieną** iš pateiktųjų tekstų:

1.

Mano vardas – Marytė

Renatė lėtai eina, brenda per naktį šviežiai supustytą pusnį, ranka paliečia liepos kamieną ir vėl užverčia galvą aukšyn. Ak, tie pumpurėliai – visi nuskabyti nuo žemutinių šakų. Jie tokie skanūs ir vaikai juos seniai nugraužė tarytum zuikiai, nulaužė visas šakeles, kurias tik galėjo pasiekti. Renatė apeina aplinkui medžio kamieną, bando pašokti, pasiekti šaką, užsikabinti už jos ir pabandyti įsikabrot į medį. Būtų gerai.

Ji bando vieną kartą, paskui kitą. Pavargo, ta šaka yra per aukštai. Ji nusimeta pirštinėles, bando dar kartą, bet ir vėl veltui, tada paima nuo žemės gana ilgą pagalį, trenkia per nusvirusias virš galvos liepos šakas. Paskui trenkia dar kartą, numuša nemažą šakelę.

Skanu, sušalę liepos pumpurėliai tirpsta burnoj. Tik jie tokie maži. Renatė švariai nuvalgo visus pumpurus, tada ima graužti nuo šakelės žievę.

Vis šis tas.

[...]

Tvarte gailiai sumūkia karvė. Renatei atrodo keista, kad tada, kai galvojo apie savo pieninį dantį, staiga ėmė ir sumūkė karvė. Ne, tai ne jų karvė, ne, jų karvutes jau išvarė seniai – konfiskavo. Čia rusų, kurie gyvena dabar jų buvusiame name, karvė. Atvaryta iš kažkur, tikriausiai taip pat „konfiskuota“ iš kokios nors šeimos. Keista, kad taip ilgai ji šiandien tylėjo, nes kartais mykia ir mykia – juk šieno ji beveik nebegauna, šieną taip pat konfiskavo ir išvežė, liko šiaudai tik. Mykia iš bado. Žmonės taip pat galėtų mykti, bet jie supranta, kad nėra tokio šeimnininko, kurį prisišauktum, kuris atneštų tau valgyt.

Renatė iškiša galvą iš už tvarto kampo ir mato, kaip jų namuose gyvenanti rusė rakina tvarto duris. Spyna didžiulė ir raktas didžiulis. Raktą pasikabina ant kaklo, tada paima nuo žemės puodynę ir eina menkai tenkastu takeliu per kiemą. Renatė svarsto – ar tikrai ten pienas, toje puodynėje? Ak, kada aš paskutinį kartą gėriau šilto, saldaus, šviežio pieno? O gal tai buvau net ne aš?

Kac kac kac kac kac, pasigirsta spigus moters balsas. Kac kac kac kac, šaukia ji savo katę, kurios niekur toli nepaleidžia, nes katės dabar irgi mėsa.

Renatė eina per kiemą, kuris buvo toks savas ir pažįstamas, o dabar lyg ir svetimas, lyg būtų išdavęs savo šeimnininkus.

Kac kac kac, meiliai kviečia savo mylimą gyvūnėlį moteriškė.

Renatė prieina artyn ir stovi. Stovi ir žiūri, tarytum ko lauktų. Reiktų paprašyti tos moters, kad įpiltų puodelį pieno, bet kaip? Gal ištarti – miau?

Pagaliau pasirodo katė – daili ir pūkuota, tingiai nusižiovauja, eina artyn, o šeimnininkė paima nedidelį dubenėlį, įpila pieno ir pastato savo augintinei po nosim. Katė pasirauko, pasilaižo, pasižvalgo, atrodo, kad ji niekada nepradės lakti, bet vis dėlto teikiasi paragauti.

Moteris pasisuka eiti ir pastebi Renatę, kuri žiūri godžiomis akimis į pieną lakančią katę.

Nežiūrėk, sako moteris po ilgokos tylos, eik, eik namo.

Tačiau Renatė dabar žiūri į ją, į šią svetimą moterį, užsimetusią ant pečių lapės kailį, apsirengusią tikriausiai viskuo, ką rado, tačiau vienplaukę, susigarbiniavusią plaukus ir dar neišėmusią suktukų. Renatės akys skaidrios ir žydros, atrodo negyvos lyg dvi perlamutrinės sagos.

Čia mūsų namai, tyliai sako Renatė.

Moteris žiūri ir tyli.

Čia mūsų namai, mes juose gyvenom.

Moteris paima ant rankų katę ir jos dubenėlį, paima puodynę, o tada eina į vidų.

- 45 Renatė lieka stovėti ir stovi, atrodo, ilgai, be galo ilgai. Ji kaip sušalusi skulptūra šiame kieme, kuriame vaikščiojo jos broliai ir sesės, jos tėvai, jos seneliai, jos draugai. Ji stovi ir tikriausiai nieko nelaukia, tik nežino, kur eiti, nes širdis prisipildė tokios gėlos, lyg būtų kažin kas pražuvęs. Negrįžtamai. Tarytum ji būtų pajutusi šaltą tuštumos kvėpavimą, taip, prisipildžiusi tuštumos tarytum gilus šulinys šalto vandens. Jos siela dabar tuščia ir aidinti. Taip, taip kaip šulinys.
- 50 Pagaliau atsiveria durys, ant priemenės slenksčio vėl pasirodo ta rusė ir sako vokiškai, – mes nekalti. Tada ištiesia į laikraštį suvyniotą duonos gabalą ir butelį – galbūt nuo degtinės – tik jame ne degtinė, bet pienas.

Alvydas Šlepikas, *Mano vardas – Marytė* (2012)

2.

Kai vakaras

Kai vakaras, kai banaliau nebūna,
kada lietus – vanduo vertikalus –
tik pakeliui per žemę lyg per kūną,
taip kaip per inkstą prateka alus,

5 taip, kaip per mus srovelė šilto laiko,
kaip mes per jį, akimirką šilti,
lyg palikuonys seno aklo graiko,
užgimę motinų vienoj – vilty,

10 vilty, kad jeigu jau esi sutvertas,
išduos ir kam, nejaugi vien mylės,
bet sumeluoja netgi trečias kartas,
ir padaugėja sieloje skylės,

15 ir lyja tiesiai ir stačiai, į gylį,
ir nėra kur dėtis, net jei banalu,
pieši ant lapo varną ir dagilį,
ir pjauni juos popieriniu stiklu,

20 pasirašai, žiūri, kaip raidės miršta,
meldies į dievą – nuo lietaus pridenk,
o jis nutaiko tau į kaktą pirštą –
gyvenk, jei nori, jeigu ne – gyvenk.

Daiva Čepauskaitė, *Nereikia tikriausiai būtina* (2004)